

**การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่
ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด**
**An Application of the Four Principles of Iddhipada to the Performances
of Personnel Attached to Sub-District Municipalities in
Kaset Wisai District, Roi Et Province**

พันจ่าเอก ณรงค์ ก้านจักร¹

Chief Petty Officer First Class Narong Kanchak¹

ดร.ไพรัช พันธ์ชมภู²

Dr. Phairat Phuenchomphoo²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2560

Email: narongkan1013@gmail.com

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 114 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Graduate Students Majoring in Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

*ได้รับบทความ: 2 สิงหาคม 2561; แก้ไขบทความ: 6 กันยายน 2561; ตอรับการตีพิมพ์: 13 กันยายน 2561

Received: August 2, 2018; Revised: September 6, 2018; Accepted: September 13, 2018

และสถิติอนุमानหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA : F-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งสี่ด้าน ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำสุดอันดับแรก ได้แก่ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมังสา) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (จิตตะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดการเอาใจใส่จดจ่อ จริงจังอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่ การให้บริการอยู่เสมอ และควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิริยะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความขยันหมั่นเพียร และอดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงานที่ได้รับมอบหมาย มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : 1 การประยุกต์ 2. หลักอิทธิบาท 4 3. การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบล

ABSTRACT

The thematic paper served the purposes: 1) to study municipal personnel's application of Buddhism's fourfold accomplishments (Iddhipada) to their duty performance sub-district municipalities in Kaset Wisai district, Roi Et province 2) to draw comparisons between their application as such and their different genders, ages and educational levels, 3) to collect their suggestions for their application to their duty performance. The sampling groups employed for the research were 114 personnel from all municipalities, setting the sampling size through Taro Yamane's table. The research instrument was the five-rating scale questionnaire with each question possessing IOC the reliability at 0.92 The statistics for data analyses encompassed frequencies, percentages, means, standard deviations, t-tests, and F-tests (One-way ANOVA).

Research findings have found the following outcomes: 1) Municipal personnel's application of Buddhism's fourfold accomplishments to their duty performance have been rated at the high scales in the overall aspect, as has a single aspect taken into consideration. Of all four aspects ranked in the descending order of means, they embrace administrative

performance, task performance, general service performance, and recipient service performance respectively. 2) The hypothesis testing results have shown that personnel with such different variables have applied Buddhism's fourfold accomplishments to their performance at the same scales in both aspects, which are not conducive to the established hypotheses. 3) Their suggestions for their application have been recommended in the descending order of first three frequencies that personnel should stringently apply: vimansa (careful investigation) in a bid to enhancing their performance of services, citta (thoughtfulness) to having them pay their regular and full attention to their services, and viriya (effort) to exerting much more assiduity and patience to their assigned tasks.

Keywords : 1. Application 2. The Four Principles of Iddhipada 3. Performance of Personnel Attached to Sub-District Municipalities

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากมีการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของการพัฒนาแล้ว ก็ยังมีการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนงานการบริหารราชการ การปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน และการให้บริการอื่น ๆ อีก และมีหลายหน่วยงานมักประสบกับปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ แล้วก็จะปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดความสำเร็จ ต้องอาศัยความรู้ ความฉลาด ความสามารถ ทั้งศาสตร์และศิลป์ ศาสตร์ คือ การใช้ความรู้ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับสภาพการกิจการงาน เพื่อบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพ และศิลป์ คือ การใช้หลักคุณธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินที่ดี ปัจจุบันรัฐบาลได้มอบหมายให้หน่วยงานท้องถิ่นทุกหน่วยงานได้นำเอาหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ไปใช้ในการบริหารสาธารณะเพื่อมุ่งให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (เจริญ เกษภูววัลย์, 2554 : 4) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 กำหนดให้รัฐจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 กำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทั่วไปใช้ยึดถือเป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องกำกับความประพฤติของตน คือ 1) พึงดำรงตนให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ และมีความรับผิดชอบ 2) พึงปฏิบัติหน้าที่อย่างเปิดเผย โปร่งใส พร้อมให้ตรวจสอบ 3) พึงให้บริการด้วยความเสมอภาค สะดวก รวดเร็ว มีอัธยาศัยไมตรี โดยยึดประโยชน์ของ ประชาชนเป็นหลัก และ 4) พึงปฏิบัติหน้าที่โดยยึดผลสัมฤทธิ์ของงานอย่างคุ้มค่า และ 5) พึงพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และ

ตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ (สำนักงาน ก.พ.ร., 2547 : 11)

หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มีการสืบทอดปฏิบัติกันมาช้านาน และได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นเลิศในการปฏิบัติ พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 เป็นธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) หากบุคคลใดปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้วย่อมเกิดประโยชน์ คือ เป็นข้าศึกต่อความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่เบื่องาน ไม่ท้อแท้ มีกำลังต่อสู้ป้องกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีตนรัก ทำให้งานหนักกลายเป็นงานเบาที่ยากก็กลายเป็นง่าย ทำให้มีกำลังใจ ไม่เบื่องาน ไม่ทอดทิ้งงาน เป็นคนไม่จับจด ก้าวหน้า กำจัดความเกียจคร้าน ทำให้งานต่อเนื่อง เป็นคนไม่อ่อนแอ มักทำงานที่ยาก ทำอะไรมักสำเร็จ มีความก้าวหน้า งานไม่ค้างค้ำ เป็นคนมีสมรรถภาพ ทำให้ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ แก้ไขเหตุการณ์ได้ทันที่ งานไม่เสียหาย ช่วยให้งานไม่ผิดพลาด และทำให้มองเห็นลู่ทางที่จะทำงานให้ได้ผลดี ทำงานไม่ผิด ไม่เปลืองทุน เปลืองแรงเปลืองเวลา และไม่ทำให้โง่เขลา คุณค่าดังกล่าว หากได้นำไปปฏิบัติหน้าที่ย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2541 : 186-187)

เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ ทั้งสิ้นจำนวน 159 คน ที่ผ่านมาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ พ.ศ. 2550 ว่าด้วยคุณธรรมของข้าราชการ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ, 2550 : 3) และแนวนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2550 ว่าด้วยหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550 : 28) ทั้งนี้เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล แต่การปฏิบัติหน้าที่ก็ยังไม่สามารถทำให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลากรขาดความรักพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ขาดความขยันหมั่นเพียร ขาดความเอาใจจดจ่อเอาใจใส่รับผิดชอบ และการใช้เหตุผลในการปฏิบัติหน้าที่ (เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย, 2560 : 2) ซึ่งหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ทรงคุณค่าหากมีการนำไปใช้ในบุคลากร อาจทำให้หน่วยงาน องค์กร มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลตามที่ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท 4 คือ ทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในทุกด้าน แต่ต้องมีคุณธรรม 4 ประการ ประกอบด้วย ฉันทะ ความรักพอใจ วิริยะ ความเพียรขยัน จิตตะ เอาใจ จดจ่อ วิมังสา ใคร่ครวญ ใช้เหตุผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2541 : 186) หากมีการนำไปใช้ก็จะทำให้เกิดผลสำเร็จต่อตนเองและส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็ไม่สามารถทราบได้ว่าบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด นำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มากน้อยเพียงใด เพราะยังไม่มีการศึกษาที่แน่นอน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อทำการวิจัยใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน

3.2 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน

3.3 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ได้รับทราบการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ได้รับทราบข้อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

4.3 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล มากยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 159 คน (เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย, 2560 : 8) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 114 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99) มีค่า IOC ระหว่าง 1.00 ความเชื่อมั่นทั้ง เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่า (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 59.65 และเพศชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 40.35 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 36 -40 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.49 รองลงมา คือ อายุ ไม่เกิน 35 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 34.21 และอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 60 คน คิดเป็น ร้อยละ 52.63 รองลงมา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 36.84 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.53

6.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ตามลำดับ

6.3 ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

6.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งสี่ด้าน ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมangsa) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (จิตตะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดการเอาใจใส่จดจ่อ จริงจังอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่การให้บริการอยู่เสมอ และควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิริยะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความขยันหมั่นเพียร และอดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงานที่ได้รับมอบหมาย มากยิ่งขึ้น

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักคุณธรรม สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แล้วทำให้เกิดผลได้เป็นอย่างดี ปฏิบัติแล้วทำให้บังเกิดคุณธรรมระดับตัวตนและจิตใจได้สูงขึ้น พร้อมทั้งเป็นคุณธรรมอันยั่งยืน ซึ่งบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ในด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน ด้านการ

ปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ได้เป็นอย่างดี อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสายชล จิตตกาโร (อาจปักษาส) (2555 : 8) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระถวิล ยสินธโร (แสงสุด)(2558 : 104) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธวัช สิริภทโท (งามแพง) (2558 : 158) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้ หลักอิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก

7.2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

7.2.1 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ ต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่ว่าจะเป็นเพศชาย หรือเพศหญิงจะมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเพศใด เพราะมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานที่เหมือนกัน ดังนั้น บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระถวิล ยสินธโร (แสงสุด)(2558 : 104) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

7.2.2 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุ ต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุใดจะมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุใด เพราะมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่เหมือนกัน ดังนั้น บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยประเด็นนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐนิ เลิศเรืองเจริญ (2551 : 93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลมหาราช 2 อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีอายุ ต่างกัน มีการใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

7.2.3 บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่ว่าจะอยู่ในระดับการศึกษาใด จะมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าระดับการศึกษา เพราะการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานในทุกระดับการศึกษาที่เหมือนกัน ดังนั้น บุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยประเด็นนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระรัชพล สิริภุทโท (งามแพง) (2558 : 158) ที่ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารเทศบาลตำบล และบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ควรยกระดับการพัฒนาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสี่ด้านให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพราะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน

8.1.2 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ผู้บริหารเทศบาลตำบล และบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ควรยกระดับการพัฒนาการประยุกต์ หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ให้มากยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

8.2.1 ควรวิจัย ประสิทธิภาพการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

8.2.2 ควรวิจัย แนวทางส่งเสริมการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน ของบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

9. เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย. (2550). **แนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

เจริญ เจษฎาวัลย์. (2554). **การวางมาตรฐานธรรมาภิบาล**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพอดี้จำกัด.

- ณัฐณี เลิศเรืองเจริญ. (2551). **การใช้สิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรโรงพยาบาลมหาชัย 2 อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร**. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขารัฐศาสตร์ การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย. (2560). **แผนพัฒนาเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย**. ร้อยเอ็ด : เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พระถวิล ยสินธโร (แสงสุด). (2558). **การประยุกต์ใช้สิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด**. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 4(1). 104-118.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก.
- พระธัชพล สิริภทโท (งามแพง). (2558). **การประยุกต์ใช้หลักสิทธิบาทในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด**. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 4(1). 158-172.
- พระปลัดสายชล จิตตกาโร (อาจปักษาส). (2555). **การบริหารงานบุคคลตามหลักสิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงาน ก.พ.ร.. (2547). **มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างสำนักงาน ก.พ.ร.**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ก.พ.ร..
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ. (2550). **คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).

10. คำขอบคุณ

ขอขอบคุณ ดร.ไพรัช พันชมภู อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่เมตตาให้ความช่วยเหลือ และได้ถ่ายทอดความรู้แนวคิดตลอดจนการตรวจสอบแก้ไข อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณ นายวิจิต โภธาราม นายสิทธิพงษ์ ชนະดี และ ร้อยตำรวจเอกเจริญยศ โนบรเทศา ซึ่งกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญและประเมินคุณภาพเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณ นายวัฒนา ภู่วโรดม นายกเทศมนตรีตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด และบุคลากรเทศบาลตำบลเกษตรวิสัยทุกท่านที่อนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ อันเป็นที่เคารพรักยิ่งของผู้วิจัยผู้ซึ่งวางรากฐานการศึกษาที่ดี และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้วิจัยคุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยเล่มนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาจนสำเร็จ